

Sekizinci Sınıf Türkçe Öğretim Programı (2018)'nın 21. Yüzyıl Becerileri Açısından Değerlendirilmesi

Ebuzer KAYHAN¹
Doç. Dr. Sertel ALTUN²
Prof. Dr. Mehmet GÜROL³

Geliş Tarihi: 20.08.2019

Kabul Tarihi: 23.12.2019

Yayın tarihi: 27.12.2019

Özet

Bu çalışmanın amacı, yenilenen Türkçe öğretim programının (2018)'in 8.sınıf kazanımlarını, ders metinleri ve etkinliklerini 21.yüzyıl becerileri açısından değerlendirmektir. Bu amaç doğrultusunda Türkçe öğretim programı ve 8.sınıf ders kitabı değerlendirilmiştir. Dolayısıyla çalışmanın yöntemi, nitel araştırma desenlerinden doküman incelemesidir. Araştırmanın verileri programın 8.sınıf kazanımları, ders kitabı ve etkinlikleridir. Araştırmanın temaları 21.yy becerileri olduğu için veriler betimsel analiz yöntemiyle çözümlenmiştir. Araştırmanın bulgularına göre temel dil becerilerinden konuşma, dinleme, okuma ve yazma kazanımlarında 21.yy becerilerine yer verilmiştir. Fakat kazanımların yaklaşık yarısı 21.yy becerileriyle ilişkili olmadığı görülmüştür. Diğer taraftan metin ve etkinliklerde 21.yy becerilerine çokça yer verildiği tespit edilmiştir. Ancak 21.yy beceri dağılımların dengeli bir şekilde yapılmadığı görülmüştür. Ayrıca çalışmanın sonuçlarına göre bilgi, medya ve teknoloji beceri alanına diğer beceri alanlarına göre az yer verildiği, öğrenme ve yenileme becerileri ile yaşam ve meslek becerilerine çokça yer verildiği saptanmıştır. Bu sonuçlardan hareketle yenilenen Türkçe öğretim programında 21.yy becerilerine metin ve etkinliklerde yer verilmiş; fakat dengeli bir dağılım yapılmamış. Bazı beceri alanlarına fazla yer verilirken bazı alanlara ise az yer verilmiş. Bunun yanında programın yetiştirmek istediği birey özellikleri dikkate alındığında kazanımlarda bu becerilere az yer verilmiş. Türkçe öğretim programının amaçları arasında 21.yy becerileriyle donanmış bireyler yetiştirmek olduğu görülse de kazanımlarda buna yeterince uyulmadığı söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Türkçe öğretim programı, 21.yy becerileri, Program değerlendirme.

Evaluation of Eighth Grade Turkish Curriculum (2018) in Terms of Century Skills

Abstract

The aim of this study is to evaluate the 8th grade achievements, course texts and activities of the renewed Turkish curriculum (2018) in terms of 21st century skills. For this purpose, Turkish curriculum and 8th grade textbook were evaluated. Therefore, the method of the study is document analysis from qualitative research designs. The data of the research are the 8th grade gains of the program, textbook and activities. As the themes of the research were predetermined, the data were analyzed using descriptive analysis method. According to the findings of the study, 21st century skills in speaking, listening, reading and writing skills from basic language skills are included. However, about half of the gains were not related to 21st century skills. On the other hand, it was determined that 21st century skills were given a lot in texts and activities. However, it was observed that 21st century skill distributions were not balanced. In addition, according to the results of the study, it was found that information, media and technology skills area was given less space compared to other skills areas, learning and renewal skills and life and occupation skills were given much space. Based on these results, 21st century skills in renewed Turkish curriculum have been sufficiently given in the text and activities but there is no balanced distribution. Some skill areas are given more space while others are given less space. Besides, these skills were not sufficiently given in the achievements. Although it is seen that the aim of the Turkish curriculum is to train individuals who are equipped with 21st century skills, it can be said that they have not been sufficiently followed up.

Keywords: Turkish curriculum, 21st century skills, Curriculum evaluation.

¹Doktora Öğrencisi, YTÜ, Eğitim Fakültesi, EPÖ ABD, e.kayheen@gmail.com, ORCID:0000-0001-5926-1967

²YTÜ, Eğitim Fakültesi, EPÖ ABD, sertelaltun@gmail.com, ORCID: 0000-0002-1951-5181

³YTÜ, Eğitim Fakültesi, EPÖ ABD, gurolmehmet@gmail.com, ORCID:0000-0001-7649-9619

GİRİŞ

Bilgi birikiminin artması, bilim ve teknoloji alanındaki gelişme, ilerleme ve yenilikler 21.yya damgasını vurmuştur. Son yıllarda bilgi ve iletişim teknolojilerinde meydana gelen gelişmeler, küresel rekabet ve işbirliğinde ciddi bir hızlanmayı meydana getirmiştir. Bilgi ve yenileşmeyle yürütülen hizmet ekonomisi, endüstri ekonomisinin yerini almış, iş ve çalışma alanlarını yeniden şekillendirmiştir (Kay, 2010). Bilim ve teknolojideki gelişmeler; ülke, toplum, işletme veya kurumları derinden etkilemiştir. Bunun bir sonucu olarak toplum ve işletmeler eğitim kurumlarından bu yym bilgi, beceri ve davranışlarına sahip bireyler yetiştirmesini beklemektedir. Bilim ve teknolojideki sürekli değişim ve yenileşmelerden dolayı bireylerden beklenen bilgi ve beceri bugün için farklı bir hal almıştır. Bilgiyi elde etmek tek başına yeterli olmamakta; bilginin nasıl öğrenildiği, gerçek hayatta nasıl uygulanması gerektiği de önem taşımaktadır. Bundan dolayı bireyin öğrendiği bilgi kişiye yaratıcılık, yenilikçilik, girişimcilik, liderlik gibi becerileri edinmesini sağlayabilmelidir. Dolayısıyla bu beceriler 21. yy ihtiyaçlarını karşılayabilecek düzeyde olmalıdır (Kocakaya ve Kotluk, 2015).

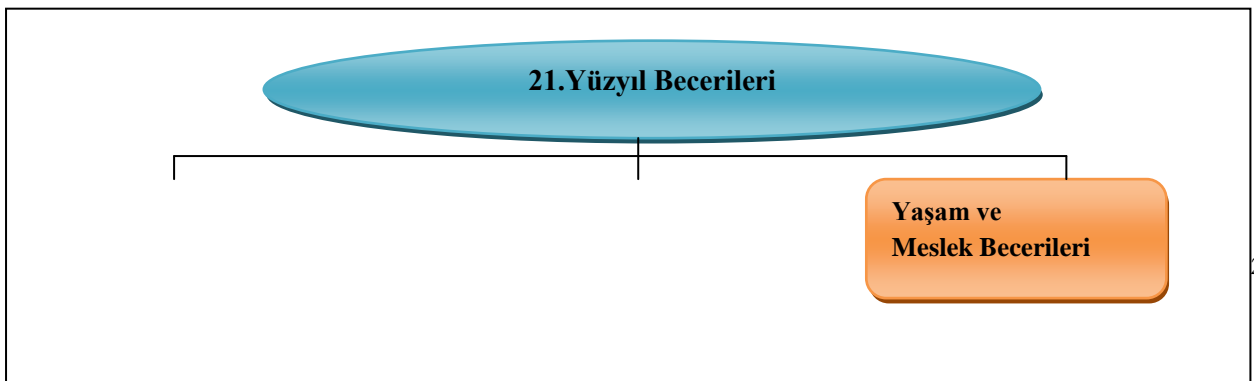
Bireylerin 21. yym iş dünyasına ayak uydurmaları ve istihdamda pay sahibi olabilmeleri için temel bilgi ve becerilerle aldıkları okul eğitimi yeterli olmamakta, sahip oldukları temel becerilerinin yanında 21. yy becerileri olarak adlandırılan bir dizi bilgi ve beceriye sahip olmaları da gerekmektedir. Geçmiş yıllarda salt bilgi değerli ve geçerli iken bugün bilgi tek başına yeterli olmamaktadır (Eryılmaz ve Uluyol, 2015, s. 210). Ancak 21.yy becerileri olarak tanımlanan bu becerilerin “yeni beceriler” olup olmadığı bazı araştırmacılar tarafından tartışılmıştır. Bu araştırmacılara göre eleştirel düşünme ve problem çözme becerileri, insanların ilk araç ve gereçleri kullanmaya başlamalarından bu yana kullanılmaktadır. Yine bilgi okuryazarlığı ve küresel farkındalık becerileri de yeni bir beceri olmadığı düşünülmektedir. Bundan dolayıdır ki öğrencilerin 21.yyda ihtiyaç duyduğu beceriler yeni beceriler değildir (Rotherham & Willingham, 2009). Bu görüşün temelinde insanların günlük ihtiyaçlarını karşılamak adına sahip oldukları veya kullandıkları becerilerde önemli bir değişimin olmadığı fikri yatmaktadır. Bununla birlikte ihtiyaç duyulan bilgi ve beceriler aynı şekilde adlandırılrsa da anlamında ve kapsamında değişiklikler meydana geldiği söylenebilir. Eski çağlarda günlük ihtiyaçları gidermek için araç ve gereç tasarımındaki yaratıcı düşünme becerisi ile bugün akıllı bir cep telefon tasarımı için gereken yaratıcı düşünme becerisi aynı değildir. Dolayısıyla yeni bir tasarım ortaya koymak için gereken bilgi birikimi ve yürütülen zihinsel süreçler her çağda birbirinden oldukça farklıdır (Ekici, Abide, Canbolat, Öztürk, 2017, s.125). Bundan dolayı 21. yy becerilerinin yeni olmadığı; ancak yeni bir anlam ve içerik kazandığı savunulabilir (Silva, 2009). Zira ilgili literatür incelendiğinde bilgi ve beceri kavramlarında değişikliğe gidildiği görülmektedir. Bunun bir sonucu olarak beceri; bir çalışma veya öğrenme alanında edinilen mantıksal, sezgisel ve yaratıcı düşünme ile el becerisi, yöntem, materyal, araç ve gereçleri kullanabilmeyi gerektiren "bilgiyi kullanma" ve "problem çözme" olarak tanımlanmıştır. Diğer taraftan bilgi ise bir çalışma veya öğrenme alanı ile ilgili gerçeklerin, ilkelerin, teorilerin ve uygulamaların anlaşılmasını içeren kuramsal ve/veya olgusal bilgi olarak tanımlanmıştır (TYÇ Terimler Sözlüğü). Bu iki tanımdan yola çıkılarak bilginin, beceri için bir ön koşul öğrenme olduğu söylenebilir. Bir görevi yerine getirmek veya bir problemi çözmek için bilgiyi kullanmak ve uygulamak gerekir.

21.yy becerilerine bakıldığında temel amacın; bireylerin günlük hayatlarını kolaylaştırmak, yeniliklere ve teknolojik gelişmelere uyumunu sağlamak ve sürekli öğrenme ve yaratıcı düşünmeye sevk etmek olduğu görülmektedir. Bu becerilerin bireye kazandırılması ise eğitim yoluyla olmaktadır. Zira eğitimin en önemli amaçlarından biri de öğrencilerin günlük hayatlarını kolaylaştırmayı sağlamak ve onları iş dünyasına hazırlamaktır. Bu durum, aynı zamanda yym önemli sorunlarından biri ve üzerinde çalışılması gereken bir konudur (Trilling ve Fadel, 2009'dan aktaran Yalçın, 2018, s.184). Okul eğitimi ve okul dışı öğrenme faaliyetleri öğrencileri; vatandaş, çalışan, yönetici, ebeveyn, gönüllü ve girişimci gibi yetişkin rollerine göre hazırlarsa bugünkü çocuklar gelecekteki zorluklarla başa çıkabilirler. Geleceğin mimarları olacak gençlerin, bir yetişkin olduğunda tüm kapasitelerini ortaya çıkarmak adına dil, matematik ve diğer okul derslerine hakim olmaları ve bu konuları tatbik etmelerini kolaylaştıracak birçok bilgi ve beceriyi geliştirmeye ihtiyaçları vardır. Aynı zamanda iş dünyası ve siyasi liderler; okullardan öğrencilerin “21.yy becerileri” olarak tanımlanan problem

çözme, eleştirel düşünme, iletişim, işbirliği ve öz yönetim gibi nitelikleri geliştirmelerini ve bunlara sahip bireyler yetiştirmesini istemektedir (National Research Council, 2012, s.15).

Avrupa Birliği (AB) ülkelerin ulusal ve uluslararası politikaları sonucu olarak yaygın bir şekilde kullanılmaya başlanan 21.yy becerileri, birçok kurum ve kuruluş (P21, 2006; Metiri Group ve NCREL, 2003; OECD, 2005; ISTE, 2007) tarafından ele alınmış ve farklı şekillerde tanımlanmıştır. Bu kurum ve kuruluşlar çağın şartlarını ve beklentilerini göz önüne alarak geleceğin bireyleri için 21.yy becerileri üzerine çalışmış ve aralarında bazı farklılıklar olmakla birlikte benzer tanım ve kavramları ileri sürmüşlerdir. 21.yy becerileriyle ilgili bu çalışmalar-ülke düzeyinde öğrenme kazanımlarının bu becerilerle ilişkilendirilmesi ve ülkelerin ulusal yeterliliklerin belirlenmesi sırasında-karışıklık veya belirsizliklere neden olmuştur. Bundan dolayı AB'ye üye ve aday ülkeleri için ortak bir çerçeve arayışı başlamıştır. Bunun sonucu olarak Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Konseyi tarafından çalışmalara başlanmış ve 23 Nisan 2008 tarihinde "Hayat Boyu Öğrenme için Avrupa Yeterlilik Çerçevesi Tavsiye Kararı (AYÇ)" olarak resmen kabul edilmiştir. AYÇ Tavsiye Kararı ülkelere ulusal yeterlilik çerçevelerini (UYÇ) oluşturmalarını, AYÇ ile referanslamalarını (ilişkilendirmelerini), AYÇ ile referanslama sürecinde diğer ulusal kurum/kuruluşlarla birlikte çalışmalarını ve bu süreci kaliteyi ve şeffaflığı teşvik edecek bir yaklaşımla yönlendirmek amacıyla Ulusal Koordinasyon Noktası belirlemelerini tavsiye etmektedir. Yeterlilik çerçeveleri aracılığıyla öğrenme kazanımlarına dayalı olarak yeterliliklerin farklı seviyelere yerleştirilmesi, işverene işgücünün sahip olduğu potansiyel kazanımlar hakkında bilgi sunmaktadır. Devletler kalkınmaya destek olmak ve küresel piyasada önemli bir aktör haline gelmek için yeterlilik çerçevesi hazırlama ve uygulama çalışmalarını resmi politika aracı olarak kullanmaktadır. Yeterlilik çerçevelerinin olumlu etkilerinin görülmesiyle birlikte, birçok ülke ve bölge, yeterlilik çerçevesi geliştirme ve uygulama çalışmalarına başlamıştır (MYK Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi).

Türkiye'de de bu kapsamda bireylerin ulusal ve uluslararası düzeyde ihtiyaç duyacakları 21. yy becerileri ve yetkinlikleri, Avrupa Parlamentosunun 2008 de kabul ettiği "Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi" doğrultusunda hazırlanan "Milli Eğitim Kalite Çerçevesi" ve "Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi" doğrultusunda öğretim programlarında yerini almıştır (TTKB, 2017). "Hayat Boyu Öğrenme için Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi" hakkındaki Tavsiye Kararıyla uyumlu olarak Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi, Mesleki Yeterlilik Kurumu tarafından Milli Eğitim Bakanlığı ve Yükseköğretim Kurulu başta olmak üzere kamu kurum ve kuruluşları, işçi ve işveren sendikaları, meslek örgütleri ve ilgili sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği içerisinde, yerli ve uluslararası uzmanlar ile akademisyenlerin katkılarıyla hazırlanmış ve Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinin Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin Bakanlar Kurulunun 2015/8213 sayılı Kararıyla 19/11/2015 tarihli ve 29537 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmasıyla beraber yürürlüğe girmiştir (MYK, 2015). Bu çalışmaların bir neticesi olarak Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği tarafından 26 Haziran 2012 tarihinde "21. Yy Becerileri ve Eğitimin Niteliği Toplantı Dizisi" başlatılmıştır (TÜSİAD, 2012). Literatürde genel olarak 21.yy becerileri olarak anılan bu beceriler; derinlemesine öğrenme, iş ve kariyer becerileri, öğrenci odaklı öğrenme, gelecek kuşak öğrenmesi, yeni temel beceriler ve yüksek sıralı düşünme gibi isimlerle de anılmıştır (National Research Council, 2012). 21. yy becerilerinin ne olması gerektiği üzerine çalışıp bunları yedi başlık altında toplayan Wagner ise bu becerilere "hayatta kalma becerileri" (survival skills) adlandırmasını vererek bunların önemini vurgulamıştır (Wagner, 2008). Bu tanımlama ve sınıflandırmalar arasında en kapsamlı ve ayrıntılı beceriler, 21. Yy Öğrenme İşbirliği (2006) tarafından yapılmıştır. Bundan dolayıdır ki bu kuruluşun 21.yy becerileri sınıflandırılması genel kabul görmektedir (Dede, 2010, s.56). Bu beceriler üç ana başlık ve on bir alt başlıktan oluşmaktadır. Bu beceriler aşağıdaki Şekil 1'de yer almaktadır.

Şekil 121.yy becerileri (The Partnership for 21st Century Learning [P21] 2006)

Şekil 1 incelendiğinde bu becerilerin bilgiyi ezberlemekten ziyade edindiği bilgiyi günlük yaşamda etkin bir şekilde kullanmayı, farklı düşünmeyi, problemlerle başa çıkmayı, sosyal yaşamda işbirliği ve iletişime önem vermeyi, kendini doğru şekilde yönetebilmeyi ve girişimciliği temele aldığı görülmektedir.

Bilim ve teknolojiye yaşanan hızlı değişim, bireyin ve toplumun değişen ihtiyaçlar, öğrenme öğretme teori ve yaklaşımlarındaki yenilik ve gelişmeler bireylerden beklenen nitelikleri etkilediğinin farkına varılmış ve buna göre programda gerekli değişim ve yeniliklere gidilmiştir. Milli Eğitim bakanlığı (MEB) 21.yy becerilerini de dikkate alarak 51 alanda müfredat değişikliğine gitmiş ve öğrencilerin sahip olmaları gereken yeterlik ve becerilere ilişkin bir çerçeve belirlemiştir. Bu yeterliliklerin öğrencilere müfredat çerçevesinde kazandırılması hedeflenmiştir. Bahsedilen bu yeterlikler:*anadilde iletişim, yabancı dillerde iletişim, matematik yeterliği, bilim ve teknoloji, yeterliği, dijital yeterlik, öğrenmeyi öğrenme, inisiyatif alma ve girişimcilik, sosyal ve kamusal yeterlikler, kültürel farkındalık ve ifade*'dir (TTKB, 2017). Böylece MEB; öğretim programları yoluyla bilgiyi üreten, hayatta işlevsel olarak kullanabilen, problem çözebilen, eleştirel düşünen, girişimci, kararlı, iletişim becerilerine sahip, empati kurabilen, topluma ve kültüre katkı sağlayan vb. niteliklerdeki bireyleri yetiştirmeyi hedeflemiştir (MEB, 2018). Yapılan bu çalışmalara bakıldığında MEB'in eğitim programlarıyla yetiştirmek istediği birey tipi, 21.yy öğrenci becerileriyle uyumlu olduğu görülmektedir. Zira Türkiye'de 2017-2018 yıllarında MEB tarafından yenilenen öğretim programlarının temelinde 21.yyın becerilerini edinmiş ve bunu günlük yaşamda tatbik etmeyi başaran bireyler yetiştirmek hedefi yer almaktadır.

Toplum geleceğe taşıyan eğitim kurumları, bilim ve teknolojiye gelişmeler karşısında toplumun ve ilgili dönemin ihtiyaçlarını karşılamak için eğitim programlarında gerekli düzenleme ve yeniliklere giderek müfredat değişiklikleri yapmak durumunda kalmıştır. Teknoloji ve bilim dünyasındaki değişimler Batı'da birçok ülkenin eğitim programlarını etkilemiş ve bu ülkeler, zaman zaman eğitim programlarında gerekli değişimlere gitmişlerdir. Batı dünyasında eğitim programlarında yapılan değişim ve yenileşme çalışmalarına benzer bir gelişmeyi Türk eğitim tarihinde de görmek mümkündür. Türkiye'de farklı yıllarda bazı öğretim programlarında gerekli değişimler ve yenilikler yapılmıştır. Bu değişim ve gelişmelerin doğal bir sonucu olarak Cumhuriyet Dönemi'nden bugüne birçok eğitim programı geliştirilmiş ve uygulamaya konulmuştur. Müfredatında değişime ve yenileşmeye gidilen programlardan biri de Türkçe öğretim programıdır. Cumhuriyet'ten bugüne ara ara yenilenen Türkçe öğretim programlarının gittikçe günlük yaşam becerilerine ağırlık verdiği, öğrenciyi merkeze aldığı ve 2005 yılında yapılandırılma temele oturttuğu farklı çalışmalarda yer almıştır (Alver ve Sancak, 2016; Aydın, 2017; Ayrancı ve Mutlu, 2017; Bayburtlu, 2015). MEB tarafından 2017 yılında yenilenen Türkçe öğretim programı (1-8.sınıflar) 2017-2018 eğitim-öğretim yılında ortaokullar için ilk defa 5.sınıflarda uygulamaya konulmuş ve 2018-2019 eğitim-öğretim yılı itibarıyla her sınıf düzeyinde uygulanmaya başlanmıştır (ERG, 2017-2018).

Bu çalışmada amaç, 2017-2018 yılında MEB tarafından yenilenen Türkçe Öğretim Programının 8.sınıf kazanımlarını, ders kitabı metin ve etkinliklerini 21.yy öğrenci becerileri açısından değerlendirmektir. Literatüre bakıldığında 21.yy becerileri üzerine birçok çalışmanın yapıldığı görülmektedir (Yalçın, 2018; Ekici vd., 2017; Dağhan, Kibar, Çetin, Telli, Akkoyunlu, 2017; Kocakaya ve Kotluk, 2015; Aksoy, 2016). Yapılan bir araştırmada ortaokul öğrencilerin sahip olduğu öngörülen 21.yy becerilerini okul etkinliklerinde kullanma düzeyleri incelenmiş, çalışma sonucunda öğrencilerin problem çözme, işbirliği, iletişim vb becerilerine iyi derecede sahip oldukları belirlenmiştir (Bozkurt ve Çakır, 2016). Bir başka çalışmada ilk olarak 21. yy becerilerini tanıtmak, bu becerilerin önemini vurgulamak FATİH projesinin bu becerilerle ilişkisi ortaya konulmuştur (Eryılmaz ve Uluyol, 2015). Literatür taraması sonucu Türkçe öğretim programını 21.yy becerileri açısından değerlendiren bir çalışmanın olduğu görülmüştür (Bal, 2018). Bu araştırma, 5.sınıf kazanım ve ders kitabı üzerine yapılmış bir çalışmadır. Daha önce 8.sınıf ders kitabındaki metinler, etkinlikler ve programdaki kazanımlar üzerine herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Yenilenen öğretim programlarının 21.yy öğrenci becerileri açısından değerlendirilmesi önemli görülmektedir. Zira yenilenen eğitim programlarında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hedeflenen değişim ve yeniliklerin yapılıp yapılmadığının bilinmesi ve buna yönelik değerlendirmelerin yapılması bundan sonraki program yenileme çalışmalarına katkı sağlayacaktır. Çalışmanın amacı doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Türkçe dersi öğretim programı (2018)'nin 8. sınıf kazanımları 21.yy becerilerini karşılamakta mıdır?
2. Türkçe ders kitabındaki (8.sınıf) metinler 21.yy becerilerini karşılamakta mıdır?
3. Türkçe ders kitabındaki (8.sınıf) etkinlikler 21.yy becerilerini karşılamakta mıdır?

YÖNTEM

Bu araştırma, Türkçe öğretim programı(2018)'ni 21.yy becerileri çerçevesinde değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Dolayısıyla araştırmanın yöntemi, nitel araştırma desenlerinden doküman incelemesidir. Nitel araştırmalar; gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi veri toplama yöntemlerinin kullanılarak algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi bir biçimde ortaya koymasına yönelik bir süreci takip eden çalışmalardır. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar. Dokümanlar; geçmişteki bir resim, plak, ses kayıtları, kitap, ansiklopedi, tutanak vb. olabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2000, s.19).

Veri Toplama Aracı

Veri toplama aracı olarak dokümanlardan yararlanılmıştır. Çalışmanın dokümanları; Türkçe dersi öğretim programı (2018) ile Türkçe 8. sınıf ders kitabı (2018) metinleri ve etkinlikleridir. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu hakkında bilgi içeren yazılı araç gereçleri veya belgelerin kapsamlı bir şekilde analiz edilmesidir (Arıkan, 2000). Doküman analizini genel olarak beş aşamalı bir süreci içermektedir. Bunlar; dokümanlara ulaşma, orijinalliğin kontrol edilmesi, dokümanların okunması, verinin analiz edilmesi ve verinin kullanılmasıdır. Doküman analizi, betimsel analiz ve içerik çözümlemesi olmak üzere ikiye ayrılmaktadır (Karasar, 2007).

Verilerin Analizi

Bu çalışmada çalışmanın verileri, betimsel analiz yöntemi kullanılarak çözümlenmiştir. Betimsel analiz yönteminin kullanılmasının nedeni temaların önceden belli olmasıdır. Bu araştırmanın önceden belli olan temaları 21.yy becerileridir. Bu beceriler literatür taraması kısmında ifade edildiği gibi üç ana ve on bir alt başlıktan oluşmaktadır. Ana başlıklar sırasıyla şunlardır: *Öğrenme ve Yenilenme Becerileri, Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerileri, Yaşam ve Meslek Becerileri*. Alt başlıklar ise şunlardır: *Yaratıcı Düşünme, Eleştirel Düşünme ve Problem Çözme, İletişim ve İşbirliği, Bilgi Okuryazarlığı, Medya Okuryazarlığı, Bilgi ve İletişim Teknolojileri (ICT) Okuryazarlığı, Esneklik ve*

Uyum, Girişimcilik ve Öz-Yönetim, Sosyal ve Kültürlerarası Beceriler, Üretkenlik ve Hesap verebilirlik, Liderlik ve Sorumluluk.

Verilerin analizinde betimsel analiz yöntemi kullanılarak yorumlanmıştır. Betimsel analize göre elde edilen veriler daha önceden belirlenen temalara göre yorumlanır ve özetlenir. Bu tür analizlerde amaç, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır. Böylece elde edilen veriler önce mantıklı ve anlaşılır bir şekilde betimlenir, sonra bu betimlemeler yorumlanır, neden-sonuç ilişkileri irdelenir ve birtakım sonuçlara ulaşılır (Yıldırım ve Şimşek, 2000, s.159). Betimsel analiz yöntemi çerçevesinde Türkçe öğretim programı (2018) 8.sınıf kazanımları, Türkçe ders kitabı ve kitaptaki etkinlikler çözümlenmiştir. Bu analizde 76 kazanım, 40 metin (sekizi dinleme/izleme metni), 250 etkinlikanaliz edilmiştir. Bu analizler, yaklaşık 1200 dakikalık bir zaman diliminde yapılmıştır. Çalışmanın bulgular bölümünde kazanımlar, metinler ve etkinliklerle ilgilitalbo ve şekillerde doğrudan atıflarda bulunulmuştur. Araştırmanın anlaşılır olması adına kazanımlara programdaki koduyla, metinlere kitapta geçen ismiyle ve etkinliklere ise hangi metin altında yer verilmişse oradaki sıralamasına göre yer verilmiştir (Örneğin, kazanım için T.8.1.1. veyametin için Benlik Üzerine).

Araştırmanın İç Geçerliliği

İç geçerlik nitel araştırmaların güçlü yanlarından biridir ve okuyucu, katılımcı ve araştırmacının bakış açısından bulguların doğru olup olmadığını belirlenmesine dayanmaktadır (Creswell, 2016, s.201). Nitel çalışmalarda iç geçerlik, araştırmalardan elde edilen bulguların ve sonuçların doğruluğu yansıtıp yansıtmadığıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2000, s.78). Yine nitel araştırmalarda iç geçerlik araştırmacının belirlediği kategorilerin ve yorumların gerçekleşen doğrularla örtüşmesine ve gerçeği yansıtmasına bağlılığı ifade eder. Araştırmacının rolü nitel bir araştırmada iç geçerliliği tehdit eden bir etkidir. Hem verilerin toplanması hem de verilerin yorumlanması araştırmacı tarafından gerçekleştirildiği için araştırmacının düşünceleri ve beklentileri araştırmanın sonucuna yansiyabilir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz, Demirel, 2016, s.257). Bunun için araştırmacının objektif olması gerekir ve araştırmayı ön yargılarına bağlı kalmadan yürütmelidir (Freankel ve Wallen, 2003). Araştırmada tema eşleştirmeleri için öncelikle her metin, kazanım ve etkinlik araştırmacılar tarafından en az üç defa okunarak analiz edilmiştir. Yapılan bu analizlerin her biri farklı bir kağıt üzerinde kodlanmış, daha sonra bu üç analiz birbiriyle karşılaştırılarak eşleştirmeler arası tutarlılık sağlanmaya çalışılmıştır. Araştırmada yapılan eşleştirmelere ilişkin hata olasılığını azaltmak adına araştırmacılar tarafından yapılan eşleştirmelerin (Kazanım, metin ve etkinliklerin becerilerle eşleştirilmesi) uygun olup olmadığını kontrol etmeleri için Türkçe Eğitimi Anabilim dalından bir ve Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim dalından iki uzman olmak üzere üç uzmanın görüşüne başvurulmuş ve tema eşleştirmelerinin kontrolü sağlanmıştır. Araştırmacıların yapmış olduğu tema eşleştirmeleri ile uzmanların yaptıkları eşleştirmeler karşılaştırılmış ve sonuçların güvenilirliği Miles ve Huberman güvenilirlik formülü (1994) kullanılarak hesaplanmıştır [Güvenirlik=görüş birliği/görüş birliği +görüş ayrılığı) x100]. Miles ve Huberman' a göre kodlayıcılar arası güvenilirlik en az % 80 olmalıdır (Miles ve Huberman, 1994). Miles ve Huberman formülü doğrultusunda bu araştırmanın kodlama güvenilirliği % 90 bulunmuştur[69 / (69 + 7) x100 = 0.90]. Yine ayrıntılı betimleme için bulgular kısmında kazanım, etkinlik ve metinlerden doğrudan alıntılara yer verilerek analiz sonuçları desteklenmiştir.

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırmanın amaçları doğrultusunda elde edilen bulgular sunulmuştur. Bulgular, araştırma sorularına göre ayrı başlıklar halinde sunulmuştur. Dolayısıyla bulgular kazanım, metin ve etkinliklere göre üç başlık altında verilmiştir.

Türkçe dersi öğretim programı(2018)'nın 8.sınıf kazanımları 21.yy becerilerini karşılamakta mıdır?

Türkçe öğretim programı (2018)'nda dinleme (n=14), konuşma (n=7), okuma (n=35) ve yazma (n=20) olmak üzere 8.sınıfa ait toplam 76 kazanım yer almaktadır. Bu kazanımlarda yer alan 21.yy becerilerine ait bulgular Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Türkçe dersi öğretim programı (2018) 8.sınıf kazanımlarında 21. yy becerileri					
21.yy becerileri	Dinleme	Konuşma	Okuma	Yazma	
	f	f	f	f	n
Öğrenme ve Yenilenme Becerileri					
Yaratıcı Düşünme	2		2	6	10
Eleştirel Düşünme ve Problem Çözme	4		5		9
İletişim ve İşbirliği	1	7		2	10
Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerileri					
Bilgi Okuryazarlığı			3	2	5
Medya Okuryazarlığı	2		3		5
BİT (ICT) Okuryazarlığı					
Yaşam ve Meslek Becerileri					
Esneklik ve Uyum	2	4	3	1	10
Girişimcilik ve Öz-Yönetim	1	3		4	8
Sosyal ve Kültürlerarası Beceriler					
Üretkenlik ve Hesap verebilirlik				4	4
Liderlik ve Sorumluluk					
Toplam	12	14	16	19	61

Tablo 1 incelendiğinde 8.sınıf kazanımlarında en çok iletişim ve işbirliği (n=10), yaratıcı düşünme (n=10) ile esneklik ve uyum (n=10) becerileri yer almaktadır. Bu becerileri sırasıyla eleştirel düşünme ve problem çözme (n=9), girişimcilik ve öz yönetim (n=8), bilgi okuryazarlığı (n=5), medya okuryazarlığı (n=5), üretkenlik ve hesap verebilirlik (n=4) becerileri takip etmektedir. Tabloya bakıldığında 21.yy becerileri en fazla yazma (n=19) kazanımlarında yer bulmuştur. Bunu sırasıyla okuma (n=16), konuşma (n=14) ve dinleme (n=12) kazanımları takip etmiştir. Diğer taraftan 8.sınıf kazanımlarında sosyal ve kültürlerarası beceriler, BİT okuryazarlığı, liderlik ve sorumluluk becerilerine yer verilmediği görülmüştür. Dinleme, konuşma, okuma ve yazma kazanımlarıyla ilişkili 21.yy becerileri, alıntılanan örnek kazanımlarla aşağıda verilmiştir. 21.yy becerileriyle ilişkili yazma kazanımlarından bazı örnekler programda yer alan kodlarıyla aşağıdaki gibidir:

"T.8.4.4. Yazma stratejilerini uygular. (Esneklik ve uyum becerisi)

Not alma, özet çıkarma, eleştirel, yaratıcı, serbest, kelime ve kavram havuzundan seçerek yazma, bir metinden ve duyulardan hareketle yazma gibi yöntem ve tekniklerin kullanılması sağlanır."(MEB, 2018).

"T.8.4.14. Araştırmalarının sonuçlarını yazılı olarak sunar. (Bilgi okuryazarlığı, iletişim ve işbirliği becerisi)

a) Öğrencilerin taslak hazırlamaları, taslaklarında giriş, gelişme, sonuç bölümlerine yer vermeleri sağlanır.

b) Kaynak gösterme hakkında bilgi verilir." (MEB, 2018).

"T.8.4.17. Yazdıklarını paylaşır. (İletişim ve işbirliği, girişimcilik ve öz yönetim becerisi)

Öğrenciler yazdıklarını sınıf ve okul panosu ile sosyal medya ortamlarında paylaşmaya, şiir ve kompozisyon yarışmalarına katılmaya teşvik edilir." (MEB, 2018).

Yazma kazanımlarından sonra 21.yy becerileri en fazla okuma kazanımlarında yer bulmuştur. Okuma kazanımlarından 21.yy becerileriyle ilişkili bazı örnekler aşağıda verilmiştir:

"T.8.3.4. Okuma stratejilerini kullanır. (Esneklik ve uyum becerisi)

Göz atarak, özetleyerek, not alarak, tartışarak ve eleştirerek okuma gibi yöntem ve teknikleri kullanmaları sağlanır." (MEB, 2018).

"T.8.3.22. Metinde ele alınan sorunlara farklı çözümler üretir."(Eleştirel düşünme ve problem çözme, yaratıcı düşünme becerisi)(MEB, 2018).

"T.8.3.29. Medya metinlerini analiz eder. (Medya okuryazarlığı becerisi)

Medya metinlerinin amaçlarının (kültür aktarma, olay yorumlama, bilgilendirme, eğlendirme, ikna etme) belirlenmesi sağlanır.” (MEB, 2018).

Konuşma kazanımlarında yer alan 21.yüz becerilerinden bazı örnekler aşağıda sunulmuştur:

“T.8.2.3. Konuşma stratejilerini uygular.(Esneklik ve uyum becerisi)

Yaratıcı, güdümlü, empati kurma, tartışma, ikna etme ve eleştirel konuşma gibi yöntem ve tekniklerinin kullanılması sağlanır.” (MEB, 2018).

“T.8.2.4. Konuşmalarında beden dilini etkili bir şekilde kullanır.”(Esneklik ve uyum, iletişim ve işbirliği becerisi) (MEB, 2018).

21.yy becerileri en az dinleme kazanımlarında yer almıştır. Dinleme kazanımlarında yer alan 21.yy becerilerinden bazıları aşağıdaki gibidir:

“T.8.1.7. Dinlediklerine/izlediklerine yönelik farklı başlıklar önerir.”(Yaratıcı düşünme becerisi)(MEB, 2018).

“T.8.1.8. Dinlediği/izlediği hikâye edici metinleri canlandırır.”(Esneklik ve uyum, yaratıcı düşünme becerisi)(MEB, 2018).

“T.8.1.9. Dinlediklerinde/izlediklerinde tutarlılığı sorgular.”(Eleştirel düşünme ve problem çözme becerisi)(MEB, 2018).

Bu bulgulardan hareketle yenilenen Türkçe öğretim programının 8.sınıf kazanımlarında üç beceri hariç (sosyal ve kültürel beceriler, BİT okuryazarlığı, liderlik ve sorumluluk) diğer becerilerin yer aldığını söylemek mümkündür. Fakat 35 okuma kazanımı olmasına rağmen bu kazanımlarda 21.yy becerilerin çok az yer aldığı görülmüştür. Yine konuşma kazanımlarında sadece üç beceri yer almıştır. Dolayısıyla denilebilir ki bu becerilerin dengeli bir şekilde dağıtılmamış ve bazı becerileri göz ardı edilmiştir.

Türkçe ders kitabındaki (8.sınıf) metinler 21.yy becerilerini karşılamakta mıdır?

Araştırmanın ikinci sorusu kapsamında 8.sınıf Türkçe ders kitabındaki 40 metin incelendi. Bu metinlerin 21.yy becerileriyle ilişkisi aşağıda tablo 2’de yer verilmiştir.

Tablo 2. 8.sınıf ders kitabındaki metinlerde yer alan 21.yy becerileri	
21.yy becerileri	f
Eleştirel Düşünme ve Problem Çözme	19
Girişimcilik ve Öz yönetim	16
İletişim ve İşbirliği	15
Sosyal ve Kültürlerarası Beceriler	15
Yaratıcı Düşünme	13
Esneklik ve Uyum	7
Üretkenlik ve Hesap verebilirlik	7
Liderlik ve Sorumluluk	7
Bilgi Okuryazarlığı	5
Medya Okuryazarlığı	1
BİT (ICT) Okuryazarlığı	
Toplam	105

Tablo 2’ye bakıldığında 8.sınıf ders kitabındaki metinlerde bir beceri hariç (BİT okuryazarlığı) diğer on beceriye yer verildiği görülmektedir. Metinlerin en fazla ilişkili olduğu 21.yy becerisi eleştirel düşünme ve problem çözme (n=19)’dir. Bu beceriyi sırasıyla girişimcilik ve öz yönetim (n=16), iletişim ve işbirliği (n=15), sosyal ve kültürlerarası beceriler (n=15), yaratıcı düşünme (n=13), esneklik ve uyum (n=7), üretkenlik ve hesap verebilirlik (n=7), liderlik ve sorumluluk (n=7), bilgi okuryazarlığı (n=5), medya okuryazarlığı (n=1) becerileri takip etmiştir. Metinlere bakıldığı zaman bazı metinlerin birçok beceriyi barındırdığı görülmektedir. Bazı metinlerde ise bir veya iki becerinin ağır bastığını görmek mümkündür. 21.yy becerileriyle ilişkili olan metinlerden bazı örnekler aşağıda sunulmuştur:

(...) Hayır. Bütün bunlar olmuyor. Eşyalar, insanlar, sevgiler, saygılar, gözyaşları, gülücükler kaçıyor bizden yahut biz onlardan uzaklaşıyoruz. Tek başımıza kaldığımızda ekran başında sürekli zaphıyoruz.

Sürekli zap... Sürekli zap bizi bir süratli arabaya atıyor. Gazlayıp kayboluyoruz. Eşyalardan, hatıralardan, arkadaşlardan, birlikte kotarılan her şeyden uzakta ama yine meyus yine tatminsiz yine sıkıntıyla bekliyoruz.

Neyi bekliyoruz? Herhâlde “yeniliğin bitmeyen büyüünü”. Niçin daralıyoruz? İşte her şeyimiz var, daha ne istiyoruz? Yeni, alışılmadık, bizi bir süre oyalayacak bir şey. Bu mu? Belki de etrafımızı saran bu ses, bu görüntü, bu bina, bu araba, bu bilgisayar, bu marka, iki yüz çeşit açık büfe, elli bin çeşit AVM ürününün çekip gitmesini, bizi rahat bırakmasını istiyoruz. Gerçekten istiyor muyuz?

Onlar yağmur gibi üzerimize geliyor, biz bulut gibi onlara koşuyoruz. Birleştiğimizde işte o dağılma, o un ufak olma gerçekleşiyor. Saatimiz çalışıyor ama kalbimiz durmuş. Çalışmıyor. Kalbin sesini duyamıyoruz. Tam bu sırada adamlar geliyor. Evin önündeki ağacı, o güzel ıhlamuru kesmek istiyorlar. Bu ağacı babamın dedesi dikmiş. Gölgesinde nesiller geçmiş. Yaprakları arasında tebessümler, yorgun bakışlar, ilk aşklar, kırık kalpler var. “Kesmeyin!” diyoruz, bu ağacın hatırası var, kıymayın ona. Buyurgan bir ses: Ama biz buraya bir gökdelen dikeceğiz. İşler açılacak, faizler düşecek, barış gelecek, bilim kansere çare bulacak, diyor. Birbirimize bakıp önce susuyor sonra “Kesin!” diyoruz. Ağaç kesiliyor çünkü kalbin sesi yok artık.(8.sınıf Türkçe ders kitabı, Kalbin Sesi, s.159).

Bu metinde dikkat edildiğinde eleştirel düşünme ve problem çözme becerisinin ağır bastığı görülmektedir. Günlük yaşamda farkında olmadan kaybolan değerleri, bugünün alışkanlıkları üzerinden anlatılarak çocukların dikkatleri çekilmeye çalışılmıştır. Özellikle bugünün insanların tüketim alışkanlığı ve yeniliklere karşı aşırı arzusu, onların kaybolan değerleri görmesini engellediğini eleştirel bir gözle ifade edilmiştir.

Aşağıdaki metinde ise üretkenlik ve hesap verebilirlik becerisinin genel olarak işlendiği görülmektedir.

Bir iş görme, bir eser vücuda getirme zevki yalnız münevverlere, sanatkârlara mahsus zevklerden değildir. Bizim en iptidai zannettiğimiz insanlar bile bir eser vücuda getirmenin zevkiyle mest olmayı bilirler zaten insanı yeryüzündeki diğer mahluklardan ayıran başlıca fark da galiba budur.(...) İnsanların iş görmek bakımından daha üstün olan tarafları, gördükleri işin mutlaka faydalı olması hususunda besledikleri samimi arzudur.(...) Sabah akşam işinize gidip gelirken yollarda bir binayı el birliğiyle yükseltmeye çalışan birçok inşaat işçisi görürsünüz. Bütün bu insanlar faydalı bir iş yaptıkları kadar, bir eser vücuda getirmeye katıldıkları, yapılan çorbada tuzları olduğu için mesutturlar. İnşaat biter, bina meydana çıkar, işçiler hesaplarını görüp başka bir inşaatta vazife alırlar fakat fırsat düşüp evvelce yapmış oldukları binanın önünden geçerken orada bir duvar örmüş, bir sıva yapmış veya sadece temel toprağı bile çıkarmış olsalar “Bu binayı ben yaptım.” diye iftihar ederler. İşin garip olan tarafı da bir binanın hakikaten kimin tarafından yapılmış olduğunun bilinmemesidir. Mal sahibi onun kendi eseri olduğuna inanır. Mühendis veya mimar “Ben yaptım.” der. Hâlbuki duvarlarını yükseltmiş olan duvarcılar, betonlarını dökmüş olan beton işçileri; döşemelerini çekmiş, kapılarını, çerçevelerini takmış olan marangozlar, damını örtmüş olan çatı işçileri binaya göğüslerini gere gere kendi eserleri olarak bakmaktadırlar. Bir binaya sadece kırk elli çivi çakmış olan adamın bile kendini o binayı vücuda getirenler arasında saymakta şüphesiz hakkı vardır. Zaten işin garip olduğu kadar güzel olan tarafı da bu değil midir? (8.sınıf Türkçe ders kitabı, Faydalı Bir İş Görmek Zevki, s.72-73).

Metinde bir eseri meydana getirmenin sadece sanatkârlara has bir özellik olmadığı belirtilerek her insanın bir eser vücuda getirme dolayısıyla üretken olma özelliğine sahip olduğu vurgulanmıştır. Günlük yaşamda sıradan insanların bile kendi elleriyle bir eser vücuda getirmelerinin kendilerini ne kadar mutlu ettiği üzerinde durularak her bireyin kendine ait birer eser meydana getirmesinin mümkün olduğu belirtilmiştir. Diğer taraftan insanların farkına varmadan aslında yaşamları boyunca birçok eser vücuda getirdikleri vurgulanmıştır. Bunun yanında yapılan bir eserin birçok kişinin katkısıyla vücut bulduğu belirtilmiştir.

Aşağıda şekil 2’de yaratıcı düşünme becerisi ile ilgili metin verilmiştir. Bu metinde yaratıcı düşünmenin sıradan nesnelere üzerinde insanı nasıl bir dehaya götürdüğü anlatılmaktadır (8.sınıf Türkçe ders kitabı, Mikro Minyatür, s.14-15).

Şekil 2 Yaratıcı düşünme becerisi metin örneği

Metindeki minyatür ve minyatürcü, diğer tüm minyatür ve minyatürlerden çok farklıdır. Bunları diğerlerinden ayıran en önemli fark ise minyatürcünün sıradan ve çok küçük nesnelere üzerinden bir şehri veya bir yapıyı çizip sunmasıdır. Sadece öğrencilerin değil, herkesin bu kadarı da olamaz diyebileceği şeyi, mikro minyatürcü bizzat yaparak yaratıcılığın ve yenilikçiliğin sıradan şeyler üzerinden nasıl yaptığı gösterilmiştir. Resimde de görüldüğü üzere minyatürcü tarafından pirinç, fasulye, makarna vb. taneler üzerinde bazen şehrin bazen bir eserin minyatürünün sığdırılabileceği dolayısıyla öğrencilere sıradan şeyler üzerinden bilyaratıcı düşünmenin olabileceği gösterilmeye çalışılmıştır.

Aşağıda asıl metinden bir kısmına yer verilen parçada iletişim ve işbirliği, liderlik ve sorumluluk, girişimcilik ve öz yönetimgibi birçok becerinin birlikte yer aldığı görülmektedir.

(...)Emine Teyze, "Afiyet olsun." deyip merdivenlere yöneldi ama babam ısrarla eve davet etti. "Biraz oturalım da şu reçeli nasıl yaptığını bize bir anlat Emine Teyze." Hep birlikte oturma odasına yöneldik. Emine Teyze reçelinin beğenilmesinden kıvanç duymuştu. Güzelce kuruldu koltuğa ve ballandıra ballandıra tarif etti. "Başka reçeller de yapabilir misin peki?" Emine Teyze bu da bir şey mi anlamında elini salladı. "Sen ne diyorsun Mehmet Bey oğlum, elli çeşit reçel yaparım ben. Patlıcan reçelinden tut, muz reçeline kadar. Elime ne geçerse onun reçelini yaparım." Ben de Emine Teyze'nin yanına oturmuş, hayran anladıklarını dinliyordum. Bana baktı. "Bu Salon Çiçeği'nden bile reçel yaparım." Hepimiz güldük. Babam ellerini ovuşturdu, "Müthiş! Çok güzel!" diye kendi kendine mırıldandı. "Aklından ne geçiyor oğlum?" "Herkesin dâhil olacağı bir projem var." diye sevinçle açıkladı babam. Sonra devamını getirdi: "Bir reçel yapımevi kuracağız. Emine Teyze de baş aşçımız olacak." Elindeki işsizler listesini salladı. "Buradakiler de reçel yapımevinde çalışacak. İşsizliği ortadan kaldırıyorum!" Hepimiz şaşkınlıkla izliyorduk onu. Her şeyi planlamış gibi anlatıyor. Meyvelerin nereden alınacağını, kavanozları, satışın nasıl yapılacağını, bu iş için ne kadar para gerektiğini... "Aferin Mehmet Bey oğlum, büyük adamsın vallahi!" diyerek Emine Teyze bu işi onayladı. Babam ertesi gün işsizler listesini elime tutuşturup bir bir onları bulmamı, akşam bizim evde yapılacak toplantıyı haber vermeme istedi. Doğrusu bunu yapmak o kadar da kolay olmadı. Ulaştığım insanlar ne olup bittiğini benden öğrenmek istedi. Babamın tembihlediği gibi kimseye bir şey söylemedim. "Akşam babam her şeyi anlatacak." dedim. (8.sınıf Türkçe ders kitabı, Emine Teyzenin Çilek Reçeli, s.200).

Metin incelendiğinde öğrencilerin günlük hayatta karşılaşılabileceği duruma yer verilmiştir. Metinde dikkat çeken en önemli şey, iletişim ve işbirliği becerisinin insanlar arasında sıcak bir ortamı, dayanışmayı ve yardımlaşmayı meydana getirmesidir. Metinde dikkat çeken bir diğer şey girişimcilik ve öz yönetim becerisinin problem çözmede önemli bir unsur olmasıdır. Yine liderlik ve sorumluluk, problem çözme, bilgi okuryazarlığı, sosyal becerilerin de metinde dolaylı bir şekilde yer verildiği görülmektedir. Dolayısıyla metin birçok beceriyi içinde barındırmaktadır. Metinde iletişim ve işbirliği,

girişimcilik ve öz yönetim sayesinde-görünürde işsizlik problemi olsa da- aslında birçok sorunun ortadan kaldırılabileceği vurgulanmaya çalışılmıştır.

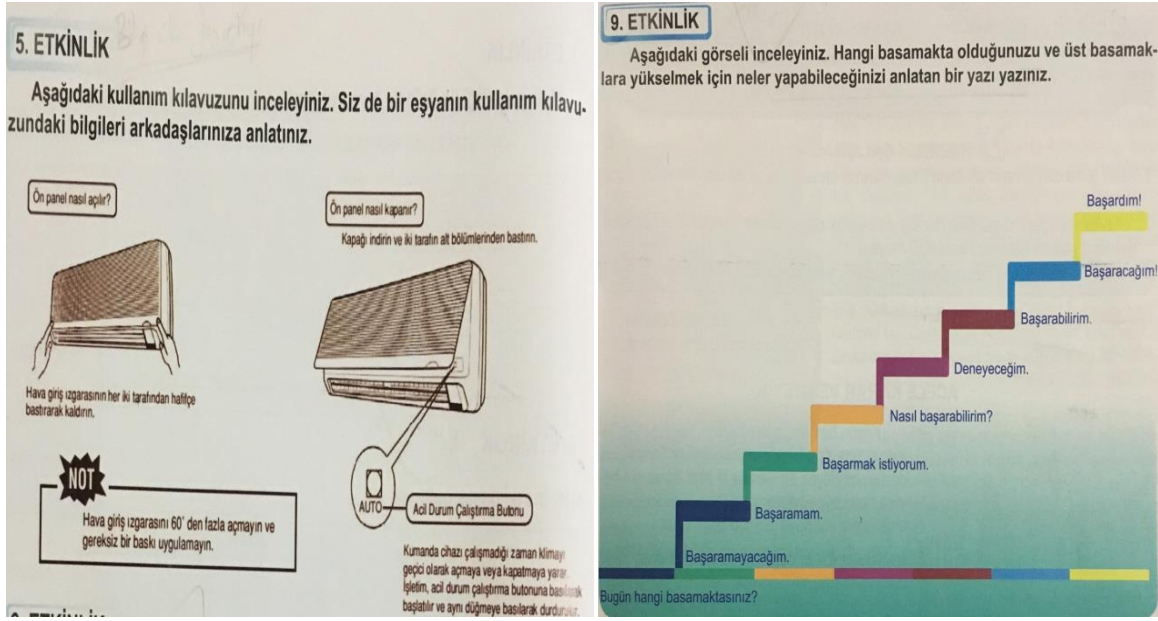
Türkçe ders kitabındaki (8.sınıf) etkinlikler 21.yy becerilerini karşılamakta mıdır?

Araştırmanın üçüncü sorusu çerçevesinde ders kitabındaki 250 etkinlik 8 tema sonu ölçme değerlendirme incelenmiştir. İncelenen 8.sınıf ders kitabındaki etkinliklerin ilişkili olduğu 21.yy becerileri aşağıda Tablo 3'te sunulmuştur.

21.yy becerileri	f
Yaratıcı Düşünme	36
Eleştirel Düşünme ve Problem Çözme	34
İletişim ve İşbirliği	31
Üretkenlik ve Hesap verebilirlik	20
Girişimcilik ve Öz-Yönetim	18
Esneklik ve Uyum	14
Bilgi Okuryazarlığı	14
Sosyal ve Kültürlerarası Beceriler	9
Medya Okuryazarlığı	2
BİT (ICT) Okuryazarlığı	2
Liderlik ve sorumluluk	
Toplam	180

Tablo 3 incelendiğinde 8.sınıf ders kitabındaki etkinliklerde 21.yy becerilerin neredeyse hepsine yer verildiği görülmektedir. Sadece liderlik ve sorumluluk becerisine yer verilmemiştir. Tabloya bakıldığında etkinliklerde en fazla yaratıcı düşünme (n=36), eleştirel düşünme ve problem çözme (n=34), iletişim ve işbirliği (n=31) becerileri yer almaktadır. Bu becerileri sırasıyla üretkenlik ve hesap verebilirlik (n=20), girişimcilik ve öz yönetim (n=18), esneklik ve uyum (n=14), bilgi okuryazarlığı (n=14), sosyal ve kültürlerarası beceriler (n=9), medya okuryazarlığı (n=2), BİT okuryazarlığı (n=2) becerileri takip etmiştir. Etkinliklerde 21.yy becerilerine dengeli bir şekilde yer verilmediği görülmektedir. Özellikle BİT ve medya okuryazarlığına çok az yer verilmiştir. Halbuki bugün bilgi ve teknoloji çağında yaşandığı göz önüne alındığında BİT okuryazarlığına da çokça yer verilmesi gerekirdi. Etkinliklerden bazıları aşağıda örnek olarak verilmiştir.

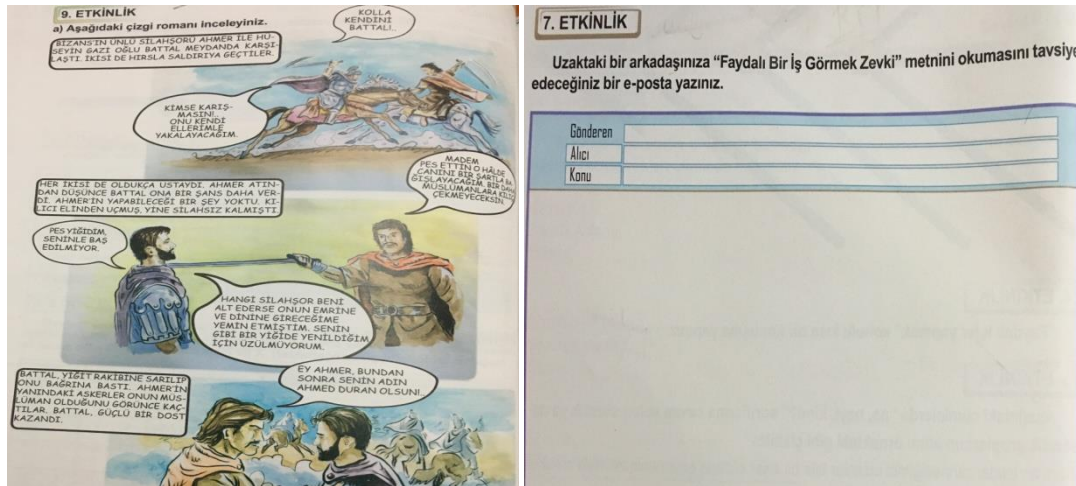
Aşağıdaki şekil 3'te kitaptan alınan bazı iki örnek etkinliğe yer verilmiştir. Soldaki etkinlik Kalbin Sesi metninin 5.etkinliği (8.sınıf türkçe ders kitabı, s.162), sağdaki ise Martı metninin 9.etkinliği (8.sınıf türkçe ders kitabı, s.23) olup birinde bilgi okuryazarlığı, diğerinde girişimcilik ve öz yönetim becerisine yer verilmiştir.

Şekil 3 Bilgi okuryazarlığı, girişimcilik ve öz yönetim becerileri etkinlik örneği

Şekil 3 incelendiğinde soldaki etkinliğin bilgi okuryazarlığını, sağdaki etkinliğin ise girişimcilik ve öz yönetim becerisini yansıttığı görülmektedir. Bilgi okuryazarlığını yansıtan soldaki etkinlik dikkatle incelendiğinde öğrencilerin günlük yaşamda sıklıkla karşılaşılabileceği bir araç gereci nasıl kullanılması gerektiği aşama aşama gösterilmiştir. Sağdaki etkinlikte ise öğrencilerin kendileriyle ilgili hedeflere ulaşmak için neler yapmaları gerektiğine yönelik bir öz düzenleme yapmaları istenmiştir.

Yine aşağıda kitaptan alınan iki etkinlik örneğine daha yer verilmiştir. Soldaki etkinlik örneği Ergenekon Destanı metninin 9. etkinliği (8.sınıf türkçe ders kitabı, s.144), soldaki etkinlik örneği ise Faydalı Bir İş Görmek Zevki metninin 7. etkinliği (8.sınıf türkçe ders kitabı, s.76)'den alınmıştır.

Şekil 4 Yaratıcı düşünme ve BİT okuryazarlığı becerileri etkinlik örneği

Şekil 4'e bakıldığında soldaki etkinlikte yaratıcı düşünme (b Siz de okuduğunuz Ergenekon Destanı'nın beğendiğiniz bir bölümünü çizgi roman hâline getiriniz.), sağdaki etkinlikte ise BİT okuryazarlığı becerilerine yer verildiği görülmektedir. Çok fazla olmasa da BİT okuryazarlığı becerisine dair etkinliğin olması öğrenciler açısından iyi olduğu söylenebilir. Zira e-posta kullanılması her bireyin öğrenmesi gereken bir beceridir. Bilişim teknolojileriyle ilişkili olan bu becerinin Türkçe etkinliklerinde olması yerinde bir uygulama olmuştur. Soldaki etkinlikte ise öğrenciden yaratıcı

düşünme becerisini kullanması beklenmektedir. Öğrencinin kısa da olsa bir çizgi roman yazması, yaratıcı düşünme becerisini işe katmasını gerektirir. Dolayısıyla yukarıda kitaptan alıntılanan etkinlik örneklerinin 21.yy becerileri açısından isabetli olduğu söylenebilir.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Yenilenen Türkçe öğretim programının 8.sınıf kazanım, metin ve etkinliklerinde 21.yy becerilerinin nasıl yer aldığı üzerine yapılan çalışmada farklı sonuçlara ulaşılmıştır. Öncelikle Türkçe öğretim programı (2018)'ında 8.sınıf düzeyine ait 76 kazanım yer almaktadır. Yapılan analizler sonucu 76 kazanımdan sadece 40'ında 21.yy becerilerine yer verilmiştir. Bu durum, kazanımların yarıya yakınının 21.yüz becerileriyle ilişkili olmadığı sonucunu ortaya koymaktadır. Bu kazanımlardan bazılarında birden fazla beceriye yer verildiği için toplamda 61 becerinin yer aldığı görülmüştür. 21.yy becerileri en fazla yazma (n=19) kazanımlarında yer bulmuştur. Bunu sırasıyla okuma (n=16), konuşma (n=14) ve dinleme (n=12) kazanımları takip etmiştir. 8.sınıf kazanımlarında en çok iletişim ve işbirliği (n=10), yaratıcı düşünme (n=10), esneklik ve uyum (n=10), eleştirel düşünme ve problem çözme (n=9), girişimcilik ve öz yönetim (n=8), becerileri yer almaktadır. Bunları diğer beceriler takip etmektedir. Fakat 8.sınıf kazanımlarında sosyal ve kültürlerarası beceriler, BİT okuryazarlığı, liderlik ve sorumluluk becerilerine yer verilmediği görülmüştür. Bu durum, kazanımlarda 21.yy becerilerinin tamamına yer verilmediğini ve dengeli bir dağılımın yapılmadığını ortaya koymaktadır. Diğer taraftan bugünkü bireylerin teknolojiyle iç içe bir yaşam sürdükları dikkate alındığında kazanımlarda BİT okuryazarlığına dair becerilerin yer almaması programın eksik yönünü göstermektedir. Yazma kazanımlarında en çok yaratıcı düşünme; okuma ve dinleme kazanımlarında en fazla eleştirel düşünme ve problem çözme; konuşma kazanımında ise en çok iletişim ve işbirliği becerilerine yer verildiği görülmektedir.

Türkçe öğretim programının uygulamadaki ana kaynağı olan 8.sınıf ders kitabında toplamda 40 metin yer almaktadır. Bu metinlerden beş tanesi (Gurbet, Sanat, Anadolu Uygarlıkları, Geçen Zaman, Bursa'da Zaman) hariç-bu beş metin de şiir metnidir- diğer 35 metinde 21.yy becerileri yer almaktadır. Bu durum metinlerin yaklaşık % 90'ında bu becerilerin yer aldığını göstermektedir. Bu metinlerin birçoğunda birden fazla beceriye hizmet ettiği söylenebilir. Ders kitabındaki metinlerde bir beceri hariç (BİT okuryazarlığı) diğer on becerinin yer aldığı görülmektedir. Metinlerde en fazla eleştirel düşünme ve problem çözme (n=19) becerisi tekrar etmiştir. Metinlerde girişimcilik ve öz yönetim (n=16), iletişim ve işbirliği (n=15), sosyal ve kültürlerarası beceriler (n=15), yaratıcı düşünme (n=13) becerilerine çokça yer verildiğini söylemek mümkün. Bu becerileri sırasıyla esneklik ve uyum (n=7), üretkenlik ve hesap verebilirlik (n=7), liderlik ve sorumluluk (n=7), bilgi okuryazarlığı (n=5), medya okuryazarlığı (n=1) becerileri takip etmiştir. Fakat kazanımlarda olduğu gibi metinlerde de BİT okuryazarlığının yer almaması ders kitabının önemli bir eksikliğini ortaya koymaktadır. Metinlerde özellikle bilgi, medya ve teknoloji okuryazarlığına çok az yer verilmesi düşündürücüdür. Zira bugünün, teknoloji çağı olduğu göz önünde bulundurulduğunda bu eksikliğin sıradan bir eksiklik olmayacağı aşikardır. Bu olumsuzluk ve eksikliğin yanında liderlik ve sorumluluk, yaratıcı düşünme, üretkenlik ve hesap verebilirlik, eleştirel düşünme ve problem çözme gibi bugünün önemli ve temel becerilerinin metinlerde iyi bir şekilde yansıtıldığını söylemek yanlış olmayacaktır.

Türkçe ders kitabında 250 etkinlik, 8 tema sonu ölçme ve değerlendirme olmak üzere toplamda 258 çalışma etkinliği analiz edilmiştir. Fakat bu 258 etkinlikten 148 tanesinde herhangi bir 21.yy becerisine rastlanmamıştır. Bu durum, etkinliklerin yaklaşık % 60'ının 21.yy becerilerinden uzak olduğunu göstermektedir. İncelenen bu etkinliklerde 21.yy becerileri 180 kere tekrar etmiştir. Bu tekrar sayısının fazla olmasının nedeni, bazı etkinliklerin birden fazla beceriye hizmet etmesinden kaynaklanmaktadır. Ders kitabındaki etkinliklerde 21.yy becerilerin hemen hemen hepsine yer verildiği görülmektedir. Sadece liderlik ve sorumluluk becerisine yer verilmemiştir. Bu sonuç, Bal (2017)'nin yapmış olduğu araştırmanın sonuçlarıyla örtüşmektedir. Etkinliklerde en fazla yaratıcı düşünme (n=36), eleştirel düşünme ve problem çözme (n=34), iletişim ve işbirliği (n=31) becerileri yer almaktadır. Bu temel becerilere çokça yer verilmesi yerinde bir uygulama olmuştur. Fakat bunun yanında medya okuryazarlığı (n=2) ile BİT okuryazarlığı (n=2) becerilerine çok az yer verildiği

gözlenmiştir. Bu durum, etkinliklerde 21.yy becerilerinin dengeli bir dağılımının yapılmadığını ve dolayısıyla ders kitabının önemli bir eksikliğini göstermektedir. Özellikle BİT ve medya okuryazarlığına çok az yer verilmiştir. Halbuki bugün bilgi ve teknoloji çağında yaşanıldığı göz önüne alındığında BİT okuryazarlığına daha fazla yer verilmesi gerektiği söylenebilir. Araştırmadan elde edilen sonuçlardan yola çıkılarak yenilenen 8.sınıf Türkçe öğretim programında kazanım, etkinlik ve ders metinlerinin MEB'in yetiştirmek istediği 21.yy becerilerine haiz birey özelliklerini taşıdığı söylenebilir. Fakat kazanım ve ders kitabında bilgi, medya ve teknoloji ile ilgili becerilere sınırlı sayıda verildiği görülmüştür. Bundan sonraki program yenileme ve ders kitaplarını güncelleme çalışmalarında bu eksikliğin giderilmesi faydalı olacaktır. Zira bilgi, medya ve teknolojinin her tarafa yayıldığı düşünüldüğünde bu becerilerin önemi daha da değer kazanmaktadır.

ÖNERİLER

Bu çalışmanın verileri kapsamında konuyla ilgili aşağıdaki öneriler sunulmuştur:

1. Yenilenen Türkçe öğretim programını 21.yy becerileri açısından daha kapsamlı incelemek için araştırmacıların, Türkçe öğretim programının yanında 5, 6, 7. ve 8.sınıf ders kitaplarını birlikte incelemeleri daha detaylı bilgiler elde etmelerini sağlayabilir.
2. Bu çalışma yürütülürken sadece doküman incelemesinden faydalanılmıştır. Doküman incelemesinin (Türkçe öğretim programı ve ders kitapları) yanında konuyla ilgili olarak Türkçe öğretmenleri ve bazı öğrencilerle görüşmeler yapılarak daha zengin veriler elde edilebilir.
3. MEB tarafından bundan sonra yapılacak program yenileme veya iyileştirme çalışmaları sırasında bu ve buna benzer çalışma sonuçlarının dikkate alınarak 21.yy becerilerine yönelik kazanım, metin ve etkinliklerin programa daha dengeli bir biçimde dağılımının yapılması, yetiştirilmek (21.yy becerilerine sahip) istenen öğrenci profiline eğitimde yardımcı olabilir.

KAYNAKLAR

- Alver, M., & Sancak, Ş., (2016). 2015 Türkçe dersi öğretim programı hakkında öğretmen/öğretmen adayları ve öğretim elemanı görüşleri. *Turkish Studies - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 11(14), 31-60.
- Aydın, E. (2017). Türkçe dersi öğretim programlarının (2015 ve 2017) değerlendirilmesi. *Turkish Studies - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 12(28), 41-66.
- Ayrancı, B.B., & Mutlu, H.H.(2017). 2006, 2015 ve 2017 Türkçe dersi öğretim programlarının karşılaştırılması. *International Journal of Language Academy*, 119-130.
- Arıkan, R. (2000). *Araştırma Teknikleri ve Rapor Yazma*. Gazi Kitabevi, Ankara.
- Aksoy, M.(2016). Öğrencilere 21. yın becerilerinin kazandırılması. *Herkese Bilim Teknoloji Dergisi*, 3, 8-12.
- Bal, M. (2018).Türkçe dersinin 21. yy becerileri açısından incelenmesi, *Turkish Studies*,13(4),49-64.
- Bayburtlu, Y. S. (2015). 2015 Türkçe dersi öğretim programı ve 2006 Türkçe dersi öğretim programının değerlendirilmesi. *Turkish Studies - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 10(15), 137-158.
- Bozkurt, Ş.B., & Çakır, H (2016). Ortaokul öğrencilerinin 21. yy öğrenme beceri düzeylerinin cinsiyet ve sınıf seviyesine göre incelenmesi. *PAU Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39, 69-82.
- Büyüköztürk Ş., Çakmak E., K., Akgün E., Ö., Karadeniz Ş., & Demirel F., (2016). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Pegem Akademi, Ankara.

- Dağhan, G., Kibar, P.N., Çetin, N.M., Telli, E., & Akkoyunlu, B. (2017) Bilişim teknolojileri öğretmen adaylarının bakış açısından 21.yy öğrenen ve öğretmen özellikleri. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 2 (7), 215-235.
- Dede, C. (2010). Comparing Frameworks for 21st Century Skills. J. Bellanca & R. Brandt (Eds.), *21st Century Skills: Rethinking How Students Learn* içinde (s. 51–76). Indiana: Solution Tree.
- Ekici, G., Abide, Ö.F., Canbolat, Y., & Öztürk, A.(2017). 21.yy becerilerine ait veri kaynaklarının analizi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*,6(1),124-134.
- ERG (2017-2018). *Eğitim İzleme Raporu*. 10.12.2018 tarihinde <http://www.egitimreformugirisimi.org/egitim-izleme-raporu-2017-18-2/adresinden> ulaşıldı.
- Eryılmaz, S., Uluyol, Ç. (2015). 21. yy becerileri ışığında FATİH projesi değerlendirmesi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35(2), 209-229.
- International Society for Technology in Education (2007). *The national educational technology standard s and performance indicators for students*.ISTE, Eugene OR.
- Karasar, N. (2007). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*.Nobel Yayıncılık, Ankara.
- Kay, K. (2010). 21st century skills: Why they matter, what they are, and how we get there. J. Bellanca, & R. Brandt (Eds.), *21st Century Skills: Rethinking How Students Learn* içinde (s. xiii-1). Indiana: Solution Tree.
- Kocakaya, S., & Kotluk, N. (2015). 21.yy becerilerinin gelişiminde dijital öykülemeler: ortaöğretim öğrencilerinin görüşlerinin incelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*,4(2), 54-63.
- MEB. (2017). *Türkçe Dersi Öğretim Programı (1-8. Sınıflar)*.Talim Terbiye Kurulu, Ankara.
- MEB. (2018). *Türkçe Ortaokul 8 Ders Kitabı*. Talim Terbiye Kurulu, Ankara.
- Mesleki Yeterlilik Kurumu (MYK), Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi, Erişim: 10.12.2018 <https://www.myk.gov.tr/index.php/tr/avrupa-yeterlilikler-cercevesi>.
- Mesleki Yeterlilik Kurumu (MYK),Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi, Ankara: 2015. Erişim: 10.12.2018 https://www.myk.gov.tr/images/articles/editor/130116/TYC_tebliğ_2.pdf.
- Metiri Grup & Nrel (2003). 10.12.2018 tarihinde <http://metiri.com/> adresinden erişildi.
- Miles, M, B.,& Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded Sourcebook*. (2nd ed). Sage, Thousand Oaks CA.
- National Research Council. (2012). *Education for life and work: Developing transferable knowledge and skills in the 21st century*. Committee on Defining Deeper Learning and 21st Century Skills, James W. Pellegrino and Margaret L. Hilton, Editors. Board on Testing and Assessment and Board on Science Education, Division of Behavioral and Social Sciences and Education. The National Academies Press, Washington DC.
- Organization for Economic Cooperation and Development [OECD] (2005). 10.12.2018 tarihinde <http://www.oecd.org/> adresinden erişildi.
- Rotherham, A. J., & Willingham, D. (2009). 21st century skills: The challenges ahead. *Educational Leadership*, 67 (1), 16-21.
- Silva, E. (2009). Measuring skills for 21st century learning. *Phi Delta Kappa*, 90 (9), 630-634.
- The Partnership for 21st Century Learning (2006). 10.12.2018 tarihinde <http://www.p21.org/> adresinden erişildi.
- Trilling, B. & Fadel, C. (2009). *21st century skills: Learning for life in our times*. Jossey-Bass, Francisco.

- Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği, (TÜSİAD). (2012). 27.12.2018 tarihinde <http://www.tusiad.org.tr/bilgi-merkezi/basin-odasi/basin-bultenleri/> sayfasından erişilmiştir.
- Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi (TYÇ) Terimler Sözlüğü, http://tyc.gov.tr/tyc-ts/TYC_TER%C4%B0MLER_SOZLUGU.pdf. Erişim: 12.10.2018.
- TTKB (2017). Müfredatta Yenileme ve Değişiklik Çalışmalarımız Üzerine...https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_07/18160003_basin_aciklamasi-program.pdf. Erişim: 10.12.2018.
- Wagner, T. (2008). *The Global Achievement Gap: Why Even Our Best Schools Don't Teach The New Survival Skills Our Children Need-and What We Can Do About It*. Basic Books, New York.
- Yalçın, S.(2018). 21. yy becerileri ve bu becerilerin ölçülmesinde kullanılan araçlar ve yaklaşımlar. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 51(1), 183-201
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2000). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık, Ankara.